

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені
акад. І.А. Зязюна

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-
науковий)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітня програма Психологія

вид дисципліни спеціальна (фахова) підготовка, обов'язкова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання очна, заочна

Харків – 2024 рік

Навчально-методичні матеріали лекцій

План лекційних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Методолого-теоретичні аспекти психології розвитку	2
Тема 2. Феноменологія психології розвитку особистості	2
Тема 3. Теорії психічного розвитку	3
Тема 4. Теоретико-практичні основи дитинства (від народження до юності)	3
Тема 5. Теоретико-практичні основи молодого та зрілого віку (від юності до етапу старіння)	3
Тема 6. Психодіагностичний інструментарій з дослідження особистості протягом онтогенезу.	2

Тема №1. Методолого-теоретичні аспекти психології розвитку
Основні методологічні засади психології розвитку. Методолого-категоріальний апарат психології розвитку (філогенез, онтогенез, розвиток, психічний розвиток, вікова періодизація, сенситивний період та ін).

Рекомендована література:

1. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.
2. Павелків, Р. В., & Цигипало, О. П. (2015). Дитяча психологія: підручник. Київ: Альма-матер..
3. Павелків Н.В. Вікова психологія [Текст] : підручник / Р. В. Павелків. - Київ : Кондор, 2015. - 469 с.
4. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
5. Warner, S., & Kaplan, B. (Eds.). (2024). *Toward a holistic developmental psychology*. Taylor & Francis.
6. Herpach, R. (2024). Pupillometry in Developmental Psychology. In *Modern Pupillometry: Cognition, Neuroscience, and Practical Applications* (pp. 101-126). Cham: Springer International Publishing.
7. Кацавець, Р. С. (2020). Вікова психологія: виникнення та розвиток. *Dictum factum*, (1 (6)), 8-8.

Тема №2. Феноменологія психології розвитку особистості.
Джерела, рушійні сили та умови психічного розвитку. Кількісний та якісний розвиток. Протиріччя як джерела та рушійні сили розвитку. Закономірності психічного розвитку, Поняття віку в психології. Особливості вікового розвитку: конкретно-історичні умови, спадковість, характер виховання.

Соціально-історична природа дитинства. Вікові періодизації розвитку особистості

Рекомендована література:

1. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.
2. Павелків, Р. В., & Цигипало, О. П. (2015). Дитяча психологія: підручник. *Київ: Альма-матер.*
3. Павелків Н.В. Вікова психологія [Текст] : підручник / Р. В. Павелків. - Київ : Кондор, 2015. - 469 с.
4. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
5. Herach, R. (2024). Pupillometry in Developmental Psychology. In *Modern Pupillometry: Cognition, Neuroscience, and Practical Applications* (pp. 101-126). Cham: Springer International Publishing.
6. Кацавець, Р. С. (2020). Вікова психологія: виникнення та розвиток. *Dictum factum*, (1 (6)), 8-8.

Тема № 3. Теорії психічного розвитку

Зарубіжні теорії розвитку (Ж.Піаже, Е.Еріксон, К.Колберг та ін). Вітчизняні теорії розвитку (Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалко та ін.).

Рекомендована література:

1. Помилуйко, В. Ю. (2020). *Психологія розвитку ключових компетентностей у дорослому віці* (Doctoral dissertation).
2. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.
3. Павелків, Р. В., & Цигипало, О. П. (2015). Дитяча психологія: підручник. *Київ: Альма-матер.*
4. Павелків Н.В. Вікова психологія [Текст] : підручник / Р. В. Павелків. - Київ : Кондор, 2015. - 469 с.
5. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
6. Кацавець, Р. С. (2020). Вікова психологія: виникнення та розвиток. *Dictum factum*, (1 (6)), 8-8.
7. Павелків, Р. (2022). Вікова специфіка переживання дітьми переселенців психотравмуючих подій. *Психологія: реальність і перспективи*, (19), 105-110.
8. Bell, M. A. E. (2024). *Child development at the intersection of emotion and cognition* (pp. viii-299). American Psychological

Association.

9. Sobirovna, F. N. (2024). Psychological Characteristics Of Primary School Students. *Wire Insights: Journal of Innovation Insights*, 2(2), 4-6.

Тема № 4. Теоретико-практичні основи дитинства (від народження до юності)
Загальна характеристика періодів. Розвиток психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.).
Розвиток особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом

Рекомендована література:

1. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
2. Tanjung, R. F., Sucipto, S. D., Lubis, K., Suryani, Y. D., & Minarsi, M. (2024). Analysis of child development based on development psychological theory. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 18(3), 1091-1098.
3. Нерач, Р. (2024). Pupillometry in Developmental Psychology. In *Modern Pupillometry: Cognition, Neuroscience, and Practical Applications* (pp. 101-126). Cham: Springer International Publishing.
4. Павелків, Р. (2022). Вікова специфіка переживання дітьми переселенців психотравмуючих подій. *Психологія: реальність і перспективи*, (19), 105-110.
5. Bell, M. A. E. (2024). *Child development at the intersection of emotion and cognition* (pp. viii-299). American Psychological Association.
6. Rachmad, Y. E., Agnesiana, B., Sukmawati, E., Ramli, A., & Zebua, R. S. Y. (2023). The analysis of parenting patterns in instilling morals of early childhood. *Journal of Childhood Development*, 3(1), 13-21.
7. Andrew, A., Attanasio, O. P., Bernal, R., Sosa, L. C., Krutikova, S., & Rubio-Codina, M. (2024). Preschool quality and child development. *Journal of Political Economy*, 132(7), 000-000.

Тема №5. Теоретико-практичні основи молодого та зрілого віку (від юності до етапу старіння)

Загальна характеристика періодів. Розвиток психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.). Розвиток особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом.

Рекомендована література:

1. Помилуйко, В. Ю. (2020). *Психологія розвитку ключових компетентностей у дорослому віці* (Doctoral dissertation).
2. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.

3. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
4. Warner, S., & Kaplan, B. (Eds.). (2024). *Toward a holistic developmental psychology*. Taylor & Francis.
5. Кацавець, Р. С. (2020). Вікова психологія: виникнення та розвиток. *Dictum factum*, (1 (6)), 8-8.
6. Максютенко, С. В. (2024). Психологічні особливості стресостійкості особистості в період середньої дорослості.
7. Фесянова, С. В. (2024). Зв'язок копінг-стратегій та тривожності особистості в період ранньої дорослості. *ББК 88.4 я43 О 72*, 248.
8. Степанченко, М. Г. (2024). Емоційний інтелект як чинник адаптивності особистості періоду ранньої дорослості під час війни. *ББК 88.4 я43 О 72*, 229.

Тема №6. Психодіагностичний інструментарій з дослідження особистості протягом онтогенезу.

Особливості застосування психодіагностичних методів в залежності від періоду розвитку. Класифікація психодіагностичних методів для виявлення особливостей розвитку.

Рекомендована література:

1. Помилуйко, В. Ю. (2020). *Психологія розвитку ключових компетентностей у дорослому віці* (Doctoral dissertation).
2. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.
3. Пророк, Н. В. (2023). Особливості посткризової психодіагностики дітей шкільного віку. *Методи та засоби психологічної допомоги постраждалим у подоланні ПТСР: тези доповідей науково-практичної конференції, 30 вересня 2023 р. Київ-Біла Церква: Інститут психології імені ГС Костюка НАПН України, 2023. 268 с., 188.*
4. Товстуха, О. М., & Чумак, О. О. (2024). Психодіагностика.
5. Митник, О. (2023). Психодіагностика розвитку індивідуальних професійних планів старшокласників. *Вісник Національного університету оборони України*, 67-71.
6. Tanjung, R. F., Sucipto, S. D., Lubis, K., Suryani, Y. D., & Minarsi, M. (2024). Analysis of child development based on development psychological theory. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 18(3), 1091-1098.
7. Warner, S., & Kaplan, B. (Eds.). (2024). *Toward a holistic developmental psychology*. Taylor & Francis.
8. Hepach, R. (2024). Pupillometry in Developmental Psychology. In *Modern Pupillometry: Cognition, Neuroscience, and Practical*

- Applications* (pp. 101-126). Cham: Springer International Publishing.
9. Bell, M. A. E. (2024). *Child development at the intersection of emotion and cognition* (pp. viii-299). American Psychological Association.
 10. Sobirovna, F. N. (2024). Psychological Characteristics Of Primary School Students. *Wire Insights: Journal of Innovation Insights*, 2(2), 4-6.

Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу аспірантів

Самостійна робота аспірантів (СР) займає провідне місце у системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності СР значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості аспіранта.

Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися дійсним надбанням людини. Тому СР має навчальне, особисте та суспільне значення.

Навчальна діяльність характеризується суб'єктністю, активністю, предметністю, цілеспрямованістю, наявністю структури та змісту.

Особливими ознаками самостійної навчальної діяльності є такі:

- зміни самого суб'єкта;
- залежність від рівня розвитку здобувача та опора на досягнутий рівень розвитку;
- засвоєння загальних способів дій та наукових понять;
- передумання загальних засобів дій вирішенню завдань;
- залежність змін психічних властивостей та поведінки тих, хто навчається, від результатів їх власних дій.

Виконання самостійної роботи передбачає:

1. Опрацювання навчальної літератури за допомогою бібліотеки університету, мережі Інтернет.
2. Вивчення навчального матеріалу, який дається для самостійної роботи.
3. Засвоєння знань, видів та способів діяльності в конкретній предметній галузі.
4. Самоперевірка засвоєних знань за допомогою представлених питань.

За необхідності можна отримати індивідуальну консультацію викладача щодо виконання самостійної роботи. Для цього на кафедрі кожного семестру розробляється графік консультацій викладачів.

Завдання самостійної роботи:

1. Сучасні проблеми розвитку особистості та шляхи їх вирішення
2. Аналіз сучасних теорій особистості у психології та міждисциплінарних напрямках
3. Розробка та обґрунтування проекту з визначення сучасних особливостей розвитку особистості певного вікового періоду
4. Шляхи розвитку особистості з позиції акмеологічного підходу
5. Аналіз чинників розвитку особистості в контексті взаємодії із соціумом
6. Аналіз та обґрунтування батареї методик дослідження особистості конкретного вікового періоду

Оцінювання виконання даних самостійних завдань: за кожне завдання можна отримати максимально 5 балів. Виконання завдань буде оцінюватися за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання.

Самостійна робота по кожній темі також включає: опрацювання та аналіз лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Література для самопідготовки:

1. Помилуйко, В. Ю. (2020). *Психологія розвитку ключових компетентностей у дорослому віці* (Doctoral dissertation).
2. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.
3. Павелків, Р. В., & Цигипало, О. П. (2015). Дитяча психологія: підручник. Київ: Альма-матер..
4. Павелків Н.В. Вікова психологія [Текст] : підручник / Р. В. Павелків. - Київ : Кондор, 2015. - 469 с.
5. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
6. Tanjung, R. F., Sucipto, S. D., Lubis, K., Suryani, Y. D., & Minarsi, M. (2024). Analysis of child development based on development psychological theory. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 18(3), 1091-1098.
7. Wapner, S., & Kaplan, B. (Eds.). (2024). *Toward a holistic developmental psychology*. Taylor & Francis.
8. Herpach, R. (2024). Pupillometry in Developmental Psychology. In *Modern Pupillometry: Cognition, Neuroscience, and Practical Applications* (pp. 101-126). Cham: Springer International Publishing.
9. Кацавець, Р. С. (2020). Вікова психологія: виникнення та розвиток. *Dictum factum*, (1 (6)), 8-8.
10. Павелків, Р. (2022). Вікова специфіка переживання дітьми переселенців психотравмуючих подій. *Психологія: реальність і перспективи*, (19), 105-110.
11. Bell, M. A. E. (2024). *Child development at the intersection of emotion and cognition* (pp. viii-299). American Psychological Association.
12. Sobirovna, F. N. (2024). Psychological Characteristics Of Primary School Students. *Wire Insights: Journal of Innovation Insights*, 2(2), 4-6.

Методичні рекомендації/навчально-методичні матеріали до проведення практичних занять

План практичних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Методолого-теоретичні аспекти психології розвитку	2
Тема 2. Феноменологія психології розвитку особистості	2
Тема 3. Теорії психічного розвитку	3
Тема 4. Теоретико-практичні основи дитинства (від народження до юності)	3
Тема 5. Теоретико-практичні основи молодого та зрілого віку (від юності до етапу старіння)	3
Тема 6. Психодіагностичний інструментарій з дослідження особистості протягом онтогенезу.	2

Зміст та практичні завдання до занять

Тема №1. Методолого-теоретичні аспекти психології розвитку

Основні методологічні засади психології розвитку. Методолого-категоріальний апарат психології розвитку (філогенез, онтогенез, розвиток, психічний розвиток, вікова періодизація, сенситивний період та ін).

Тема №2. Феноменологія психології розвитку особистості.

Джерела, рушійні сили та умови психічного розвитку. Кількісний та якісний розвиток. Протиріччя як джерела та рушійні сили розвитку. Закономірності психічного розвитку, Поняття віку в психології. Особливості вікового розвитку: конкретно-історичні умови, спадковість, характер виховання. Соціально-історична природа дитинства. Вікові періодизації розвитку особистості

Тема № 3. Теорії психічного розвитку

Зарубіжні теорії розвитку (Ж.Піаже, Е.Еріксон, К.Колберг та ін). Вітчизняні теорії розвитку (Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалко та ін.).

Тема № 4. Теоретико-практичні основи дитинства (від народження до юності)

Загальна характеристика періодів. Розвиток психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.). Розвиток особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом.

Тема №5. Теоретико-практичні основи молодого та зрілого віку (від юності до етапу старіння)

Загальна характеристика періодів. Розвиток психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.). Розвиток особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом.

Тема №6. Психодіагностичний інструментарій з дослідження особистості протягом онтогенезу.

Особливості застосування психодіагностичних методів в залежності від періоду розвитку. Класифікація психодіагностичних методів для виявлення особливостей розвитку.

Рекомендовані джерела:

1. Помилуйко, В. Ю. (2020). *Психологія розвитку ключових компетентностей у дорослому віці* (Doctoral dissertation).
2. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.
3. Павелків, Р. В., & Цигипало, О. П. (2015). Дитяча психологія: підручник. Київ: Альма-матер..
4. Павелків Н.В. Вікова психологія [Текст] : підручник / Р. В. Павелків. - Київ : Кондор, 2015. - 469 с.
5. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
6. Tanjung, R. F., Sucipto, S. D., Lubis, K., Suryani, Y. D., & Minarsi, M. (2024). Analysis of child development based on development psychological theory. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 18(3), 1091-1098.
7. Warner, S., & Kaplan, B. (Eds.). (2024). *Toward a holistic developmental psychology*. Taylor & Francis.
8. Herpach, R. (2024). Pupillometry in Developmental Psychology. In *Modern Pupillometry: Cognition, Neuroscience, and Practical Applications* (pp. 101-126). Cham: Springer International Publishing.
9. Кацавець, Р. С. (2020). Вікова психологія: виникнення та розвиток. *Dictum factum*, (1 (6)), 8-8.
10. Павелків, Р. (2022). Вікова специфіка переживання дітьми переселенців психотравмуючих подій. *Психологія: реальність і перспективи*, (19), 105-110.
11. Bell, M. A. E. (2024). *Child development at the intersection of emotion and cognition* (pp. viii-299). American Psychological Association.
12. Sobirovna, F. N. (2024). Psychological Characteristics Of Primary School Students. *Wire Insights: Journal of Innovation Insights*, 2(2), 4-6.

Навчально-методичні матеріали для поточного й підсумкового контролю

Організація процедури оцінювання

Підсумкова оцінка по дисципліні вираховується як сума балів поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль включає оцінювання:

- активності під час аудиторних занять
- виконання завдань самостійної роботи
- виконання практичних завдань
- поточного тестування засвоєння матеріалу дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку, який передбачає усну відповідь. Після вислуховування всіх відповідей аспірантів оголошуються оцінки за екзамен та підсумкова оцінка по дисципліні. Підсумкова оцінка вноситься у Відомість обліку успішності. Відомість передається в аспірантуру у день проведення екзамену.

Здобувач, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися до апеляційної комісії у день оголошення результатів оцінювання. Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання. Здобувач, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви. Апеляційна комісія створюється розпорядженням директора інституту.

Докладно процес апеляції описаний у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu_29_11_2023.pdf).

Підсумкова оцінка по дисципліні розраховується як сума балів:

Види діяльності	Бали
Тема 1	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання із визначення проблемогенезу категоріального апарату психології розвитку	4
Самостійна робота: Сучасні проблеми розвитку особистості та шляхи їх вирішення	5
Тема 2	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання з визначення закономірностей, рушійних сил розвитку в контексті сучасних викликів	4
Самостійна робота: аналіз наукових робіт з проблем теорії розвитку особистості	5
Тема 3	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання з аналізу та порівняння теорій розвитку особистості	4
Самостійна робота: Аналіз сучасних теорій особистості у психології та міждисциплінарних напрямках	5
Тема 4	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання із аналізу та порівняння вікових періодів дитинства	4
Самостійна робота: Аналіз чинників розвитку особистості в контексті взаємодії із соціумом	5
Тема 5	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання із аналізу та порівняння вікових періодів молодості та зрілого віку	4
Самостійна робота: Шляхи розвитку особистості з позиції акмеологічного підходу	5
Тема 6	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: Аналіз вимог до психодіагностичного інструментарію різних вікових періодів	4

Самостійна робота: Аналіз та обґрунтування батареї методик дослідження особистості конкретного вікового періоду	5
Поточне опитування щодо результатів опрацювання лекційного матеріалу	20
Підсумковий контроль: Залік	20
Всього	100

Виконання завдань під час практичних занять та самостійної роботи **оцінюється за критеріями:** обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Поточне тестування оцінюється за критеріями правильності відповідей. Для підготовки до поточного оцінювання аспіранти можуть використати контрольні питання по дисципліні, наведені нижче.

Критерії оцінювання підсумкового заліку:

Критерії оцінювання	Бали
Глибоке знання навчального матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Можуть бути незначні неточності	20-18
Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Відповіді можуть містити певні неточності	17-15
Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування. Відповіді можуть бути неповними, з незначними помилками	14-12
Знання основних фундаментальних положень. Відповіді містять деякі помилки.	9-11
Знання основних фундаментальних положень матеріалу. Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу дисципліни	6-8
Знання та вміння фрагментарні, слабкі	3-5
Відсутність знань значної частини матеріалу	0-2

Аспіранти мають можливість підготуватись до екзамену по контрольним питанням до дисципліни та практичним завданням підсумкового контролю.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ:

1. Охарактеризуйте основні методологічні засади психології розвитку
2. Розкрийте методолого-категоріальний апарат психології розвитку
3. Охарактеризуйте джерела, рушійні сили та умови психічного розвитку.

4. Означте закономірності психічного розвитку.
5. Охарактеризуйте кількісний та якісний розвиток.
6. Розгляньте поняття віку в психології.
7. Охарактеризуйте особливості вікового розвитку: конкретно-історичні умови, спадковість, характер виховання.
8. Проаналізуйте соціально-історичну природу дитинства
9. Розгляньте вікові періодизації розвитку особистості
10. Розгляньте теорію розвитку Ж.Піаже
11. Розгляньте теорію розвитку Е.Еріксона
12. Розгляньте теорію розвитку К.Колберга
13. Розгляньте теорію розвитку Г. Костюка
14. Розгляньте теорію розвитку С. Максименка
15. Розгляньте теорію розвитку В. Рибалко
16. Розкрийте загальну характеристику періоду дитинства (0-3 pp)
17. Розкрийте особливості розвитку психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.) періоду дитинства (0-3 pp)
18. Розкрийте особливості розвитку особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом періоду дитинства (0-3 pp.).
19. Розкрийте загальну характеристику періоду дитинства (3-11 pp.)
20. Розкрийте особливості розвитку психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.) періоду дитинства (3-11 pp.)
21. Розкрийте особливості розвитку особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом періоду дитинства (3-11 pp.).
22. Розкрийте загальну характеристику періоду дитинства (11-17 pp.)
23. Розкрийте особливості розвитку психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.) періоду дитинства (11-17 pp.)
24. Розкрийте особливості розвитку особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом періоду дитинства (11-17 pp.).
25. Розкрийте загальну характеристику періоду молодості (17-25 pp)
26. Розкрийте особливості розвитку психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.) періоду молодості (17-25 pp)
27. Розкрийте особливості розвитку особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом періоду молодості (17-25 pp.).
28. Розкрийте загальну характеристику періоду молодості (25-35 pp.)
29. Розкрийте особливості розвитку психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.) періоду молодості (25-35 pp)
30. Розкрийте особливості розвитку особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом періоду молодості (25-35 pp.).
31. Розкрийте загальну характеристику періоду зрілості (35-45 pp.)

32. Розкрийте особливості розвитку психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.) періоду зрілості (35-45 pp.)
33. Розкрийте особливості розвитку особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом періоду зрілості (35-45 pp.).
34. Розкрийте загальну характеристику періоду зрілості (45-60 pp.)
35. Розкрийте особливості розвитку психіки (психічні новоутворення, кризи, когнітивна, спонукальна, емоційна сфери та ін.) періоду зрілості (45-60 pp)
36. Розкрийте особливості розвитку особистості у контексті особливостей взаємодії із соціумом періоду зрілості (45-60 pp.).
37. Розкрийте особливості застосування психодіагностичних методів в залежності від періоду розвитку.
38. Розкрийте класифікацію психодіагностичних методів для виявлення особливостей розвитку.
39. Охарактеризуйте основні методи діагностики періоду дитинства
40. Охарактеризуйте основні методи діагностики періоду підліткового віку
41. Охарактеризуйте основні методи діагностики періоду юнацтва
42. Охарактеризуйте основні методи діагностики періоду молодості
43. Охарактеризуйте основні методи діагностики періоду зрілості

Матеріали для підготовки:

Основна література

1. Помилуйко, В. Ю. (2020). *Психологія розвитку ключових компетентностей у дорослому віці* (Doctoral dissertation).
2. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 375с.
3. Павелків, Р. В., & Цигипало, О. П. (2015). Дитяча психологія: підручник. *Київ: Альма-матер.*
4. Павелків Н.В. Вікова психологія [Текст] : підручник / Р. В. Павелків. - Київ : Кондор, 2015. - 469 с.
5. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст] : навч. посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - Київ : ВЦ Академія, 2017. - 367 с.
6. Tanjung, R. F., Sucipto, S. D., Lubis, K., Suryani, Y. D., & Minarsi, M. (2024). Analysis of child development based on development psychological theory. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*, 18(3), 1091-1098.
7. Wapner, S., & Kaplan, B. (Eds.). (2024). *Toward a holistic developmental psychology*. Taylor & Francis.
8. Hepach, R. (2024). Pupillometry in Developmental Psychology. In *Modern Pupillometry: Cognition, Neuroscience, and Practical Applications* (pp. 101-126). Cham: Springer International Publishing.
9. Кацавець, Р. С. (2020). Вікова психологія: виникнення та розвиток. *Dictum factum*, (1 (6)), 8-8.

10. Павелків, Р. (2022). Вікова специфіка переживання дітьми переселенців психотравмуючих подій. *Психологія: реальність і перспективи*, (19), 105-110.
11. Bell, M. A. E. (2024). *Child development at the intersection of emotion and cognition* (pp. viii-299). American Psychological Association.
12. Sobirovna, F. N. (2024). Psychological Characteristics Of Primary School Students. *Wire Insights: Journal of Innovation Insights*, 2(2), 4-6.

Інформаційні ресурси

1. <http://library.kpi.kharkov.ua/uk>
2. <https://repository.kpi.kharkov.ua/home>